

Handläggare:Agneta.soder@fub.se
Emelie.mynde@fub.se

Solna, den 2026-01-15

Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro (SOU 2025:108)**Riksförbundet för barn, unga och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning, FUB**

är en intresseorganisation som arbetar för att barn, ungdomar och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning ska kunna leva ett gott liv. Vi är cirka 26 000 medlemmar i lokalföreningar runt om i landet. Personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras anhöriga är medlemmar i FUB liksom många andra som delar vår grundsyn.

Riksförbundet FUB instämmer i vikten av att arbeta för att minska fel, fusk och frånvaro. Däremot innebär vissa av utredningens förslag allvarliga risker för personer med intellektuell funktionsnedsättning. FUB redogör för vår inställning till dessa förslag nedan.

Dataanalys och urvalUtredningens förslag i kap 8.6

Flertalet ändringar föreslås i 114 kap. SFB för att ge *Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten bättre möjligheter att använda data*, inklusive dataanalyser och urval, för att upptäcka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott

FUB tycker

Riksförbundet FUB motsätter sig inte en ökad möjlighet för Försäkringskassan att använda dataanalyser och urval. Däremot är det viktigt att ha kunskap om att automatiserade urval eller analyser kan peka ut personer med funktionsnedsättning som avviker från "mönstret" i användandet av tjänsterna. Personen kan alltså komma att hamna i ett urval på grund av att det finns stödbehov vid användning av tjänsterna, inte på grund av att personen gör fel eller fuskar. Det behövs därför alltid en individuell bedömning och kunskap om hur olika funktionsnedsättningar kan komma att påverka användandet av digitala tjänster.

Ett nationellt frånvaroregisterUtredningens förslag i 9.4.1

Det ska införas ett nationellt frånvaroregister med uppgifter på individnivå om barns och elevers frånvaro och närvaro från utbildningsverksamhet.

FUB tycker

FUB avstyrker förslaget om att införa ett nationellt frånvaroregister utifrån utredningens premisser. Vi är i grunden positiva till ett nationellt frånvaroregister men vi motsätter oss starkt att syftet i den här

utredningen skiljer sig diametralt från de syften som tidigare lyfts både från oss i funktionsrättsrörelsen och i utredningen Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan SOU 2025:8¹.

Ett nationellt frånvaroregister har varit en fråga som funktionsrättsrörelsen länge drivit ska finnas men i syfte att framför allt få fram hur många elever som har mycket och/eller längre frånvaro eller riskerar längre frånvaro. Barn och elever med funktionsnedsättning har många gånger så kallad problematisk frånvaro, vilket i korthet innebär att elever inte kan vara i skolan i brist på fysisk, social och kognitiv tillgänglighet i skolan. Orsaker till frånvaro kan också vara brister i adekvat stöd och anpassningar för att klara undervisningen. Sammantaget beror frånvaron alltså på skolans oförmåga att ge många elever med funktionsnedsättning den utbildning de har rätt till. Vi anser också att insamling av frånvarostatistik på nationell nivå inte räcker utan det behövs även kartläggning och analys kring orsakerna till frånvaron. En samlad bedömning av skälen till frånvaron skulle på sikt kunna ge kunskap om vad som behöver göras för att förbättra förutsättningarna för närvaro i skolan för fler barn och elever med funktionsnedsättning.

När det gäller barn och elever med IF går de allra flesta i den anpassade grundskolan eller i den anpassade gymnasieskolan. I den skolenkät FUB genomförde 2023² finns tydliga faktorer om brister i undervisningen som i förlängningen kan leda till frånvaro.

- En fjärdedel av föräldrarna bedömer att undervisningen inte ger barnet tillräckliga möjligheter att gå framåt i sitt lärande.
- Vissa elever upplever att undervisningen saknar struktur och tydliga mål.
- 20 procent av föräldrarna på grundskolenivå bedömer att barnet får ganska eller mycket dåligt stöd för språk- och kommunikationsutveckling.
- Endast 13 procent av lärarna har behörighet i den anpassade skolan³ och endast en fjärdedel av elever i anpassad grundskola får alltid undervisning av pedagogiskt utbildad personal.

Även i utredningen Bättre förutsättningar för trygghet och studiero SOU 2025:8 tydliggörs att syftet med ett nationellt frånvaroregister är att ge underlag för uppföljning, analys och åtgärder för att stärka trygghet och studiero i skolväsendet. Ingenstans i SOU 2025:8 eller i dess direktiv framkommer det att ett frånvaroregister ska kunna användas av andra myndigheter för att bekämpa fel, fusk och bidragsbedrägerier.

¹ [Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan](#)

² [att-fa-vara-sig-sjalv-och-del-av-ett-sammanhang-rapport-skolenkat-fub-2023-webb.pdf](#)

³ ["Behörighetskris i anpassad skola" | Nyheter](#)

FUB kan därför inte ställa sig bakom förslaget då vi menar att syftet med ett frånvaroregister har förändrats i den här utredningen på ett sätt som i stort inte längre rimmar med det ursprungliga syftet med att ta fram ett sådant register.

4.3.3 Strikt ansvar för uppgiftslämnande – förslag om administrativa sanktioner i socialförsäkringen

Utredningen hänvisar till det striktare ansvar för uppgiftslämnande och förslag om administrativa sanktioner i socialförsäkringen som lämnades i promemorian ”Administrativa sanktionsavgifter i socialförsäkringen (Ds 2025:8)”. Riksförbundet FUB vill återigen lyfta de allvarliga konsekvenser förslagen kan innebära för personer med intellektuell funktionsnedsättning som vi beskrev i vårt remissvar till promemorian.⁴

Riksförbundet FUB ser stora risker med införande av ett strikt ansvar samt sanktioner och avstängning från en förmån. En person med intellektuell funktionsnedsättning kan komma att påföras en administrativ avgift om denne lämnat en felaktig uppgift som berott på en kognitiv funktionsnedsättning, alltså helt utan uppsåt eller vårdslöshet. Riksförbundet FUB ser även risker att det i vissa fall kommer att bedömas att personen med IF har agerat grovt vårdslöst trots att den felaktiga uppgiften har berott på funktionsnedsättningen. De avvägningar som föreslås i 108 kap 5 § Socialförsäkringsbalken kommer inte räcka i praktiken, utan lagtexten behöver uttryckligen ange att felaktiga uppgifter som berott på en kognitiv funktionsnedsättning ska vara skäl för undantag från sanktion samt att om en felaktig eller utebliven uppgift berott på den kognitiva funktionsnedsättningen ska avgiften sättas ned helt. För utvecklat resonemang, se vårt remissvar.

För Riksförbundet FUB

Christina Heilborn
Förbundssekreterare

⁴ [remissvar-fub-ds-20258.pdf](#)